

Valtra ako osvedčený pomocník aj v lese

Mnohí poľnohospodári v západnej Európe okrem poľnohospodárskej pôdy vlastnia aj väčší či menší kus lesa. To okrem výhod v podobe dostatku paliového dreva so sebou prináša aj nemalé úsilie o jeho starostlivosť. Nato je pochopiteľne potrebná technika. A o nej bude mimoriadne reč v pravidelnej rubrike časopisu Moderná mechanizácia v poľnohospodárstve.

Na Slovensku je z väčšej časti vlastníkom lesov štát, ktorý ako to už býva, je najhorším vlastníkom. Nedokážem fundovane odpovedať, či to platí aj v lesnom hospodárstve. Každopádne, štát sa podelil so zodpovednosťou za les s inými subjektmi, ktorým ponúka podľa potreby prácu. Nechajme bokom korupciu, ktorá vládne pri prideľovaní zákazok a venujme sa živnostníkovi Miroslavovi Králikovi z Hvozdnice v okrese Bytča, ktorý so svojou stálou partiou poskytuje služby pri zväžaní dreva. Miestom jeho práce je les, konkrétne stanovisko sa mení zo dňa na deň. Zastihli sme ho v strmom a ťažkom teréne, na hranici fyzikálnych a technických možností techniky, neďaleko Hvozdnice. Dôvodom našej návštevy bol traktor Valtra N 121 v lesnej úprave.

Kúsok tvrdej „lesnej“ poézie

Podnadpis sme volili s ohľadom na síce veľmi pekné prostredie, ktoré ponúka ťažkú a nebezpečnú prácu. Tú neuľahčuje ani technika tretieho tisícročia. Samozrejme hovoríme o svahovitých pozemkoch a nie rovinách, kde sa uplatňujú vysokovýkonné stroje. Pri všetkej úcte k poľnohospodárom treba povedať, že oproti lesákovi majú prácu ako prechádzka ružovou záhradou. Fotili sme v extrémnom svahu, kde by sa netrénovaný človek mal problém vôbec dostať. Podľa odhadu až 45 percentný svah tvorí každodennú kulisu lesných robotníkov, ktorí sa v ňom pohybujú s ťažkými motorovými pílamami, reťazami a ďalším pracovným náradím, či je horúce leto alebo studená zima.

Kto neuvidel, neuverí

Časť lesa, v ktorom pracoval pán Králik na svojom traktore Valtra bol napadnutý červotočom. Aj keď sa definuje červotoč ako pod-

korný hmyz, výsledok jeho škôd sa prejavuje aj následným hnilobným procesom a nakoniec znehodnotenou drevnou hmotou vhodnou len na kúrenie. Našťastie pre vlastníka daného lesa bolo napadnutie červotočom len ohniskové, navyiac les bol vo veku, kedy sa už uvažovalo o jeho výrube. Svah, na ktorom prebiehala ťažba a zvoz dreva, mal svahovitý na hranici použitia traktora. Aby si Miroslav Králik uľahčil robotu, bolo jeho snahou dostať traktor čo možno najbližšie k spíleným stromom provizórnou lesnou cestičkou, s úlohou dopraviť drevo na najbližšiu skládku pri spevnenej ceste. Kto neuvidel, neuverí. Valtra riadená skúseným vodičom na takto strmý kopec vyšla niekoľkokrát za deň. Normálny človek sa musel v nemom úžase skláňať pred silou techniky. Priblížiť strmý svah je takmer nemožné z fotiek či videa. Treba len vidieť a zažiť.

Valtra ťahala (miestami ju tlačilo) 10 kubíkov dreva

Obsluha Valtry po „výstupe“ na kopec nasmerovala dole a zaistila o zem čelným nakladačom. Valtra si po takomto výkone už len spokojne odľukovala, pretože práce sa v tomto momente ujali ľudia, ktorí oceľové laná hydraulicky poháňaného navijaku dostali k spíleným stromom. Tam laná spolu s pilčíkom zachytili o kmene a priťahli ich k traktoru. Sťahovanie dreva navijakom na traktore vyžaduje od obsluhy ozajstný fortiel, dlhoročné skúsenosti a chladnú hlavu, v opačnom prípade sa môže stať, že sťahované kmene stromov sa samovoľne pustia zo svahu dole a strhnú zo sebou všetko, čo im stojí v ceste, aj traktor. Miroslav Králik toto všetko ovláda, a preto alebo aj napriek tomu sťahuje maximálne množstvo dreva. Pri jednom raze to bolo až 5 kmeňov jedlí s dĺž-

kou približne 10 - 12 m a objemom hmoty 10 kubíkov s hmotnosťou 10t. Jazda s nimi priamo dole svahom kládla na vodiča Valtry nielen skúsenosti, ale aj kusisko odvahy. Na skládke dreva sa dovezené kmene odopli z lán navijaku a uložili na kope kmeňov z predchádzajúcich zvozov čelným nakladačom.

Absolútna spokojnosť s výberom

Miroslav Králik počas svojho 15 ročného podnikania v službách „spotreboval“ 10 traktorov českého výrobcu. Myslel si, že ide o špičkové stroje bez konkurencie v lese. Lenže kúpil Valtru, ktorá ho oslovila pohodlnými kabínami, jednoduchou obsluhou, výkonom a dobrým servisom. Odvtedy sa fyzicky narobí o polovicu menej pri možno ešte vyššej výkonnosti. Treba ale dodať, že to nie je len zásluhou traktora, ale aj náradia naň zapojeného Schlang+Reichart.

Dostupnosť Valtry vďaka možnosti nastavenia stáleho uzavretia diferenciálu je o čosi lepšia. V jazde do svahu sa prejavuje aj prevodovka s radením pod zaťaženie. Obsluhu stačí zaradiť primeranú prevodovú skupinu a jednotlivé stupne si traktor radí sám. Ako sme sa mohli presvedčiť, aj v extrémnom svahu Valtra preradila takmer nepozorovane.

Dôležité je porovnať aj výkonnosť. Pán Králik odhaduje, že s novou Valtrou N 121 s nominálnym výkonom 133 k utiahne najviac 10 t dreva, predchádzajúci stroj s výkonom 110 k asi o tretinu až štvrtinu menej pri rovnakej dennej spotrebe nafty. Ak ale prepočítame spotrebu nafty na zvozený kubík dreva, až vtedy sa ukáže ekonomika.

Lesná výbava Valtry má mnohé zaujímavosti

Fínsky výrobca traktorov Valtra ponúka zákazníkom mnohé špecifiká. Azda najznámejším je možnosť výberu farby, ale to je len čerešničkou na torte. Pre zákazníka je omnoho zaujímavejšie volenie výbavy traktora, ktorý mu je ušitý priamo na mieru. Jedným z variantov je aj lesné prevedenie. Poďme ale po poriadku. Miroslav Králik spolu s Jozefom Bakošom z Ruskoviec

M. Králik pri svojom prostriedku obživy – traktore Valtra N121 v lesnej úprave.

Valtra na hranici svahovej dostupnosti navijakom sťahuje drevo.

z firmy BAKOŠ servis na základe dlhoročných skúseností vybrali traktor Valtra N 121 s nominálnym výkonom 98 kW/133 k (max. výkon 101 kW/137 k, s Powerboostom 106 kW/144 k). Najbližší vyšší model Valtry N 141 má zhodné všetky rozmery a hmotnosti, rozdiel je len vo výkone a objeme motora (4,9 l a nominálne 110 kW/150 k). Valtra N 141 by ale nedokázala v podmienkach, v akých pracuje pán Králik, preniesť silu motora cez kolesá na podložku. Nakoniec ich predpoklady sa splnili a model N 121 sa javí aj s odstupom času ako optimálny.

Špecifikom lesnej Valtry je „opancierovanie“ podvozku pod kabínou oceľovou platňou s prípravou na servisné zásahy. Ďalšou kovovou súčasťou traktora, ktorá býva v bežných strojoch plastová, je palivová nádrž. Ak sme už v dolnej časti traktora, musíme spomenúť pneumatiky. Valtra ako jeden z mála výrobcov ponúka pri špecifikácii aj výber z lesných pneumatík Nokian. Miroslav Králik vie, že na tejto položke sa nedá šetriť. Ak človek dostane počas dňa na bežných pneumatikách 3 defekty rozmyslí si, čo nabudúce kúpiť. Životnosť pneumatík v lese je približne rok. Radiálne Nokiany na traktore pána Králika poskytujú oveľa lepšie pruženie, jazdné vlastnosti a teda aj pohodlie. Špeciálne disky kolies majú chránené ventily pred poškodením rôznymi konármi a pod.

Dôležitou lesnou výbavou, ktorá môže niekedy zachrániť aj život, sú polykarbonátové sklá. Ide o nerozbitné sklá, ktoré už stihli preukázať svoju opodstatnenosť pri utrnutí jedného kľáku. Na skle zostal len malý škrabanec. V prípade klasických skiel by daný kľák preletel nielen zadným, ale aj predným oknom. Následky, ak by narazil na hlavu vodiča, si vie každý predstaviť. Polykarbonátové sklá sú osadené aj na presklenej streche. Všetky otvárateľné okná a dvere majú rámovú konštrukciu, čím sa stávajú pevnejšie. Priamo z fabriky vo Fínsku tento traktor dodali s prídavným rozvádzačom na čelnú hydrauliku aj s joystickom, na ktorý servisní technici výrobcu čelného náradia len nasadia vlastné rozvody a nakladač. Nič netreba dorábať ani upravovať. Jedinou podmienkou, ktorú vo Valtre nedokázali splniť, bolo dodať traktor bez zadného trojbodového závesu, ktorý nie je potrebný pre zadnú radlicu a navijak a musí sa demontovať.

Výrobca Valtra dodal traktor už z výroby s joystickom pre čelný nakladač – ideálna predpríprava pre čelný nakladač.

Ochranná sieť na oknách a polykarbonátové sklá aj strešného okna môžu zachrániť život.

Prevodovku zvolili s 24 prevodovými stupňami vpred a 24 vzad, s radením stupňov pod záťažou bez plazivých rýchlostí, ktoré sa v lese uplatňujú len v škólkach. Traktor aj napriek ich absencii dokáže ísť minimálnou rýchlosťou 0,5 km za hodinu.

Stačí dvanásť minútová nečinnosť aktivovaneho navijaku Schalg+Reichert nato, aby jeho riadiaca jednotka začala pípať a v Nemecku by už vyslala signál do záchrannej služby. Pre bezpečnosť vynikajúci prvok. Inak majiteľ nedokázal povedať, čo by na celej súprave traktora a lesnej výbavy zmenil. Všetko má svoje miesto a účel, nič nie je nadbytočné a nič nechýba.

Valtra série N - N121

Valtra, známy severský výrobca techniky, vyrába v sérii N 9 modelov v troch variantoch výbavy Classic, HiTech a Advance. Zákazníkovi tak vzniká veľká možnosť výberu výbavy a výkonov. Sériu N poháňajú štvorvalcové motory SisuDiesel s objemom 4,4 alebo 4,9 l. Väčšina

Ďalšími lesnými úpravami prešli kolesá so špeciálnym diskom s ochranou ventilu s osadenými vynikajúcimi radiálnymi pneumatikami Nokian a oceľovou nádržou na naftu.

Ako lesná úprava Valtry je pod kabínou oceľová platňa.

modelov vďaka CommonRail vstrekovaniu disponuje aj navýšením výkonu transport bost. Tieto motory používajú komponenty ako kľuková hriadeľ, piesty či ojnice zo silnejších 7,4 l motorov, čo je istým predpokladom ich životnosti. Interval výmeny oleja je 500 Mth. Mrazivé podmienky severu sa podpísali aj na dokonalom štartovaní Valtier v zimných podmienkach, čo potvrdil aj pán Králik. Elektronika pri aktivovanej parkovacej brzde zníži otáčky motora na 650 za minútu, čím sa znižuje spotreba nafty a hluk v kabíne. Model N111e EcoPower je vybavený motorom so zníženými otáčkami o 400 za minútu v porovnaní so štandardným motorom, čo znižuje spotrebu paliva o 10 %. Obsluha ale prepínačom môže zmeniť tento Eco mód na klasický silový.

Tri varianty N série sa odlišujú okrem výbavy prevodovkou s 24/24 rýchlosťami (s plazivými rýchlosťami až 36/36) a skupinovým radením pod zaťažením aj ovládaním hydrauliky. Základná výbava **Classic** má mechanickú prevodovku,

Dole svahom smeruje aj s náradím viac ako 5 000 kg traktor a 10 t dreva.

Dúfam, že aspoň táto fotka priblíži strmnosť svahu.

mechanické reverzné radenie a mechanické ovládanie hydrauliky. **HiTech** má elektronicky radenú prevodovku a mechanicky ovládanú hydrauliku a elektronické reverzné radenie. Najvyššia výbava **Advance** modelov N121A a N141A má aj hydrauliku ovládanú elektronicky s ovládačmi vonkajších okruhov v lakťovej opierke. Hydrodynamická spojka **HiTrol** zabraňuje pri častých rozjazdoch namáhaniu spojky. **HiTrol** s aktivovaným Powershiftom umožní dokonca rozjazd bez nutnosti meniť prevodový stupeň.

Hydraulika modelov Classic a HiTech má prietok 73 l za minútu do dvoch, troch alebo štyroch okruhov, pričom jeden môže byť s individuálne nastaveným prietokom. Advance modely majú **Load-sensing** hydrauliku a štyri okruhy.

Valtra dodáva do traktorov aj tzv. **Auto Trac-tion** systém využívaný pri častom rozjazde a zastavovaní napr. pri práci s čelným nakladačom a pod. Systém automaticky vyradí spojku z činnosti v prípade, že motoru klesnú otáčky pod 1 000 za minútu aj pri zaradenom prevodovom stupni, prípadne pri rýchlosti nižšej ako 10 km za hodinu, ak obsluha stlačí brzdný pedál. Spojka automaticky začne prenášať krútiaci moment okamžite pri návrate do pôvodného stavu.

Automatické zapínanie pohonu prednej nápravy zamedzuje zbytočnému preklzu kolies. Automaticky aktivuje pohon prednej nápravy - približne na 1 sekundu v prípade zmeny smeru jazdy vpred vzad, zmene prevodových stupňov a ďalších možností. Pohon prednej nápravy obsluha zapína alebo vypína aj trvale. Spolu

Čelný nakladač nachádza uplatnenie na skládke dreva.

s uzávierkou diferenciálu sú ovládané manuálne alebo automaticky. Automatická uzávierka diferenciálu sníma rozdiel rýchlosti medzi prvým zadným kolesom a prevodovkou a aktivuje sa pri veľkých rozdieloch medzi nimi, veľkých preklzoch alebo aj pri rovnej jazde traktora. Pri automatických systémoch uzávierky a pohonu prednej nápravy odpadá obsluha ich sledovanie a ovládanie.

Kto chce používať Valtru v komunálnom sektore alebo v lese na špeciálne práce, určite využije otočné riadenie **Valtra TwinTrac**. O pohod-

lie sa mu pritom stará už štandardne pohodlná odpružená kabína so vzduchom odpruženým sedadlom a odpružená predná náprava. V poľných podmienkach zas uľahčí prácu úvratový manažment **U-pilot**.

Miroslav Králik kúpu Valtry určite neľutuje. Návratnosť peňazí vložených do jej zaobstarania by bolo ale rýchlejšie v minulom roku s výrazne vyšším dopytom po dreve.

Marián Kukučka

Moderná mechanizácia v poľnohospodárstve